

Familjen AVE Koskela esittää:

Paskiaisia ja mainoshommmia

Vesa Kataisto

Yksi Pahasian historian suosituimmista hahmoista oli koulupoika Hemmo Paskiainen, joka räjäytti lian pois ja tahmasi sitten maailmaa lisää. Hemmon oikkujen perusuhrista, isä Armas Paskiaisesta on myöhemmin tullut veljesten Ari (s. 1967) ja Vesa Koskelan (s. 1964) sarjakuvien keskeinen toimija, suomalaisen menehtyjän perikuva.

AVE Koskela -duon sarjakuvat sekä mainostyöt ovat monille tuttuja, mutta tekijät ovat jääneet melko tuntemattomiksi. Vesa Koskela kertoo nyt, mistä kaikki alkoi, miksi Paskiaisten saaga jatkuu lähes kymmenen vuoden tauon jälkeen sekä mihin ollaan menossa... ehkä.

”Sarjakuvien tekeminen alkoi tietysti siitä, kun itse luki sarjakuvia, toisaalta

myös scifi-kirjallisuus ja dekkarit kiinnostivat. Alussa emme piirtäneet vaan kirjoitimme vuorovetoisesti. Ensin toinen kirjoitti pätkän tarinaa ja sanoi toiselle, että sinä jatkat nyt siitä. Melkein aina kävi niin, että minä keksin hahmoja ja veli tappoi ne seuraavassa tekstinpätkässä. Vähitellen siirryttiin sarjakuviin, mihin vaikutti varsinkin se, että veljeni on aina ollut hyvin lahjakas piirtäjä, se oli pistetty merkille jo ala-asteella. Piirrän itsekin, mutta Ari on siinä lajissa ammattilainen, minä amatööri, harrastelija. Kuvat toivat juttuihin uuden elementin, pelkkää tekstiä kirjoittaessa tuntui aina että jotakin puuttui”, Koskela aprikoi.

”Teimme paljon, vaikka alussa meillä ei ollut mitään sarjakuvanteon perusteista. Omakustannelehteä emme tehneet, vaan lähdimme heti alussa tarjoamaan töitämme julkaistaviksi muualla. Esikuvat tulivat

lähinnä ranskalaiselta puolelta, oli hienoa oivaltaa, ettei sarjakuvanteko ole maasta kiinni. Havaitsimme tosin pian, että Suomessa sarjakuvan kenttä on aika kapea ja ammatikseen piirtäviä vähän.”

”Lähetimme omia juttujamme ihan kaikkialle Helsingin Sanomia myöten. Olimme hyvin nuoria ja juttumme tietysti ihan naurettavia, mutta me kuvittelimme että eihän tässä mitään, olemme huipulahjakkaita tekijöitä ja kaikkien pitää tajuta se. Lähetettiin Helsingin Sanomille juttujamme ja jo kaksi päivää myöhemmin soiteltiin perään, ”miksi mitään ole kuulunut”, Koskela nauraa.

”Emme päässeet suoraan HS:n päätoimittajan puheille, joku sihteeri vastasi, että eivät he nyt kuitenkaan aio julkaista näitä. Olin silloin jotain viidentoista ja veli 12-13 -vuotias, aika oli 1970-luvun loppua. Olimme siis lapsia ja aika lapsel-

Pallopäät. Pakkasika 2/1985.

lisiakin vielä monen vuoden ajan. Teimme kuitenkin koko ajan, mieltimättä tuleeko tästä meille ammatti tai mitään. Tuotantoa kertyi, sen julkaisuksi saaminen oli sivuseikka, vaikka tietysti tuntui että jos ei näitä missään ikinä julkaisi, hommasta on puolet poissa."

Tuntematon Pakkasika

"Joskus 1980-luvun alussa saimme siten ensimmäisen juttumme julkaistua, jossakin pienemmässä lehdessä jonka nimeä en enää muista, eikä sitä enää ole olemassakaan. Jotenkin muistelen että se liittyi Lahteen. Siinä kuitenkin ilmestyi pari juttuamme, jotka eivät olleet humoristisia, vaan tosi vakavia. Ranskalaiset esikuvat näkyivät niissä hyvin."

"Olin yhteydessä Ilta-Sanomien Juhani Tolvaseen, ja sen tuloksena tekstinä jonkin aikaa Ilta-Sanomien sarjakuvia 1980-luvun puolivälissä. Omia sarjojamme Ilta-Sanomissa ei ilmestynyt, mutta teimme siihen kuvituksia", Koskela kertoo.

Koskelat saivat sarjansa Tunkelo kuukauden kotimaiseksi sarjaksi vuonna 1989. Pakkasian kautta maine oli jo tuolloin kiirinyt. AVE Koskelan ensikohtaaminen sian kanssa ei ollut aivan niin vaivaton kuin luulisi.

"Aluksi lähetimme Pakkasikaan juttuja, jotka eivät sopineet sen tyyliin – emme tunteneet koko lehteä vielä tuolloin. Joku oli heittänyt vinkin Pakkasiasta, ja me lähetimme sarjoja sinne, mutta emme tosiaan tienneet kyseisestä lehdestä mitään, vaikka se oli jo tunnettu julkaisu. Meiltä se oli vaan jotenkin jäänyt väliin. Vastaus oli sitten sarjakuviemme osalta, että "tutustukaa ensin lehteemme", mutta kuvituksista siellä oltiin hyvin kiinnostuneita, ja jonkun jutun kuvituksen me sitten teimme."

"Oli myös Tapiiri-lehti, jossa ehti ilmestyä yksi sarjamme ja toinen oli tarjolla, mutta alkuperäinen kustantaja myi juuri silloin Tapiirin pois. Osallistuimme 1985 ainoan kerran Kemin sarjakuvakilpailuun. Strippisarja Iiro Innokas sai kunniamaininnan, ja sen pohjalta syntyi "Pallopäät"

–sarja Pakkasikaan. Alussa se oli hyvin yksinkertainen sarja, hahmo on pallo ja vitsi simppele."

"Tenaviin sillä ei ollut yhteyttä, mutta muuten meihin vaikuttaneista tekijöistä erotimme jo hyvin nuorina Carl Barksin tyylin. Ryhdyimme keräämään Aku Ankkoja valikoiden lehdet sen mukaan, oliko niissä Barksia."

"Barks erottui niin selvästi kaikesta muusta massasta. Ari piirtäjänä huomasi, että Barksin piirros on vakuuttavaa, ja minä kirjoittajana oivalsin, että myös jutut olivat todella hyviä. Astetta – monta astetta – parempia kuin monet muut Aku-jutut."

Non parlee fransee

"Ranskalaisista tunsimme toki Asterixit ja Lucky Luket, mutta enemmän hankimme muita, ihan ranskankielisiä albumeita vaikka meistä ei kumpikaan osannut ranskaa. Niin kovan vaikutuksen ne tekivät, että piti tehdä ihan kulttuurimatka paikan päälle 1986", muistelee Koskela.

"Kiersimme Ranskaa puolisen vuotta nähdäksemme miten sarjakuva näkyy siellä, oli hyvin avartavaa tajuta miten paljon sitä on. Kielitaidon puutteen takia minun osuuteni jäi käännösalbumien, suomen- ja englanninkielisten hankkimiseen. Mutta tokihan näki jo päältä, etteivät nämä ole vain lapsille tehtyjä, vaan monipuoliselle yleisölle. Skaala on valtava. Suomeksi käännettyjen albumeiden osalta mennään melko yksiviivaisesti, erityyppisten ranskalaissarjojen julkaiseminen meillä vaatisi laajemman ostajakunnan."

"Ensimmäinen Hemmo Paskiainen –sarja ilmestyi 1986, hahmo oli syntynyt pari vuotta aikaisemmin. Hahmon nimi tuli vasta melko lähellä ensimmäisen sarjan julkaisua, alkujaan sillä oli ihan muu nimi, joka on kadonnut historiaan."

Toisin kuin usein luullaan, Hemmo Paskiainen –nimi ei ole peräisin Juice Leskisen levyltä Ajan henki, vaan Vesa Koskela kertoo napanneensa sen kaverien sa jutusta, jonka mukaan Lapissa olisi ollut tyyppi joka käytti itsestään tätä nimeä. Mistä Juice nimen sai, keksi tai kuuli, on edelleen arvoitus.

Mielikuvitusystävä Pakkasiasta 2/1985.

”Olin vuonna 1985 armeijassa, ja se rajoitti tekemisiämme aika paljon. Sarjoja kuitenkin valmistui. Pakhasian päätoimittaja Markku Paretskoi tykästy Hemmon hahmoon ja julkaisi kaikki siihen asti tekemämme Hemmo Paskiaiset.”

”Hemmo oli koulupoika, sarjojen huumori anarkistista ja suoraa. Myöhemmin sarjan painopiste on muuttunut ja Hemmon isä Armas on noussut keskeiseen rooliin ja tuonut mukaan uusia ulottuvuuksia. Ei Hemmon koulupoikahuumoria pysty tekemään kahdeksaa albumillista, yksikin voi olla aika koettelemus”, virnistää Koskela.

Hemmon anarkia herätti lukijoissa myönteistä huomiota, ja jo noin vuoden kuluttua ensiesiintymisestä ryhdyttiin puhumaan Hemmo-albumista.

”Silloin meillä oli vain niin paljon kaikkea muutakin, että emme ehtineet ihan täysillä keskittyä Hemmon markkinointiin – kun ensimmäinen albumi ilmestyi 1988, oli Ari puolestaan armeijassa.”

Mainosmaailman markkinahumussa

”Ranskassa ollessamme emme yrittäneet tarjota omia juttujamme, jälleen kieli-aidon puutteen takia. Siellä ei puhuttu englantia, jos et osannut ranskaa, olit ulkopuolinen. Kansainvälisesti meidän juttumme olisi suunnattu englanninkieliseen maailmaan, johon pääsimme käsiksi mainostoimistotöiden kautta. Ymmärsimme pian, että mainostöistä sai paljon paremmin tuloja kuin sarjakuvista, niiden avulla pystyimme heittäytymään päätoimisiksi piirtäjiksi. Jotakin mainosjuttujamme osallistui Amerikassa alan kilpailuun, ja siellä esiintyi kiinnostusta, joka herätti ajatuksen lähteä sinne mainos-, ei sarjakuvapiirtäjiksi, mutta sekin jäi ajatuksen tasolle.”

”Teimme yritysten mainosvideoihin puolianimaatioita, yleensä audiovisuaalisia juttuja. Osa niistä oli täysin meidän kuvituksimme perustuvia, kuten Valiolla tehty multivisio, jota esitettiin Turengissa koululaisille ja muille vierailijoille tehdaskierroksen aluksi.”

Ekskrementtihumoria.

”Mainostilausten ohessa pistelin syrjään ideoita ja muokkasinkin niistä Arille käsikirjoituksia. Näin syntyivät esimerkiksi Rotat ja Koskisen perhe. Kaikissa töissä säilyi kuitenkin oma leimamme, olivat ne sitten tilattuja tai täysin omia. Saimme välillä aika vapaat kädet muokata käsikirjoituksia, monesti siksi, että pystyimme ne ylipäänsä toteuttamaan, saatiin kuvallisessa muodossa toimiviksi.”

”Tungimme mukaan aika paljon huumoria, kokeiltiin hiukan ilkkurisesti missä tilaajan rajat kulkivat. Mainostöissähän ne ovat aika tiukilla, mitä saa ja mitä ehdottomasti ei saa laittaa mukaan. Usein tulikin kommentteja tyyliin ”voitteko jättää tämän pois, pyyhkikää nyt edes tuo tupakka hahmon hampaista”. Meillä ei ollut sellaisia rajoituksia kuin niillä, ja halusimme oman maailmamme mukaan jokaiseen työhön. Sama juttu Pakhasian sarjojen kanssa, niissäkin näkyvät meidän omat ajatuksemme, ne eivät ole vain ”Pahkasika-kamaa” vaan AVE Koskelaa. Alussa sarjojemme huumori oli hyvin suorasukaista, mutta myöhemmin olemme pyrkineet saamaan niihin enemmän sanomaa, eri asia on tietysti miten hyvin satiiri lukijoille välittyy.”

Sanatonta vaan ei saumatonta

”Yhteistyö Arin kanssa perustuu sanatomiin sopimuksiin. Kirjoittaessani käsikirjoitusta tiedän hyvin varmasti millaisen jutun Ari siitä piirtää. Toki meillä on joskus ollut kränää keskenämme, varsinkin

kin alussa minä asetin rajoja liian tiukasti, mitä Ari ei hyväksynyt koska se rajoitti hänen osuuttaan. Kinna tulee teknisistä jutuista, yksi sellainen mikä on jatkunut tähän päivään asti Hemmoissa on tekstin määrä. Minä olen tarkka jutustani, kun taas Ari katsoo kuvan kautta, ja rakisikin mielellään kylmästi puolet tekstistä pois saadakseen ruutuun enemmän piirrosta. Kun vaihtoehdot ovat yhden viiva kolmen sivun mittaisia juttuja, minun on vaikea mitoittaa juttu täsmällisesti, käsikirjoitusta syntyy esimerkiksi puoleentoista sivuun. Sitä on hankala lyhentää tai venyttää jälkikäteen, pitää heti alussa päättää tarkkaan miten pitkä sarjasta tulee”, Koskela kuvailee.

”Muokkausta ei tehdä kikkailemalla esimerkiksi isoilla ruuduilla. Jos jutussa on iso kuva, se on ollut mukana alusta lähtien ja tarkoituksella. Barksin käytämällä puolen sivun ”shokkiruuduilla” on mahdollisesti ollut vaikutuksensa, niin tarkkaan me hänen tarinoitaan aikoinaan tutkimme. Varmasti tutkimme Barksin sarjoja enemmän kuin mitään koulukirjoja.”

Koulussa on käytävä

”Varsinaista koulutusta alalle meillä ei ole, ja muutenkin meillä molemmilla koulunkäynti jäi aika sivuseikaksi. Me vain piirsimme ihan pienestä lähtien, piirsimme ja piirsimme. Kävin kauppakoulua samaan aikaan kun teimme sarjakuvia ja kuvitustöitä, mutta ainakin minulle on

Hurrikomiikkaa, Hemmo n:o 1.

melko mahdotonta tehdä kahta asiaa yhtä aikaa. Niinpä kauppaopiston käyminen jäi vain käväisemiseksi.”

”Aiheiden valintojen suhteen en halua asettaa itselleni mitään rajoituksia, minulla on omat eettiset sääntöni, mutta en asettele mitään pykälää sen suhteen mitä voin tai en voi käsitellä. Päin vastoin, mieluummin koettelen omiakin rajojani. Ari on paljon konservatiivisempi, hän voi kyseenalaistaa ideoitani, mutta piirtää kuitenkin periaatteessa mitä tahansa. Hän on silti aina omien kuviensa takana, ja joskus huomaa miten hän suorittaa hienovaraista sensurointia piirtäessään.”

AVE Koskelan originaalit ovat suhteellisen pieniä, sivut on yleensä tehty A4-kokoon. ”Paretskoikin ihmetteli, kun juttumme ovat originaaleina melkein pienempiä kuin julkaistuina. Emme ole oikein miettineet asiaa tarkemmin, sanoimme selitykseksi taloudelliset syyt: ”Olemme köyhiä taiteilijoita ja näin saamme säästettyä paperia ja tussia.” Todellinen syy on kuitenkin se, että kun tekee lähes julkaisukokoon, näkee heti miltä lopputulos tulee näyttämään. Uramme alkuvaiheessa kun ei ollut vielä tietokoneitakaan joilla kuvia olisi voinut sämpläillä.”

”Ari on kiinnostunut taiteesta ja maalaa itse paljon myös tauluja, pyrkien tuomaan sitä puolta sarjakuviinkin. Hänen sivunsa ovat tietyntylaisia taiteellisia kokonaisuuksia, ja siksi lopputuloksen näkeminen kerralla on tärkeää.”

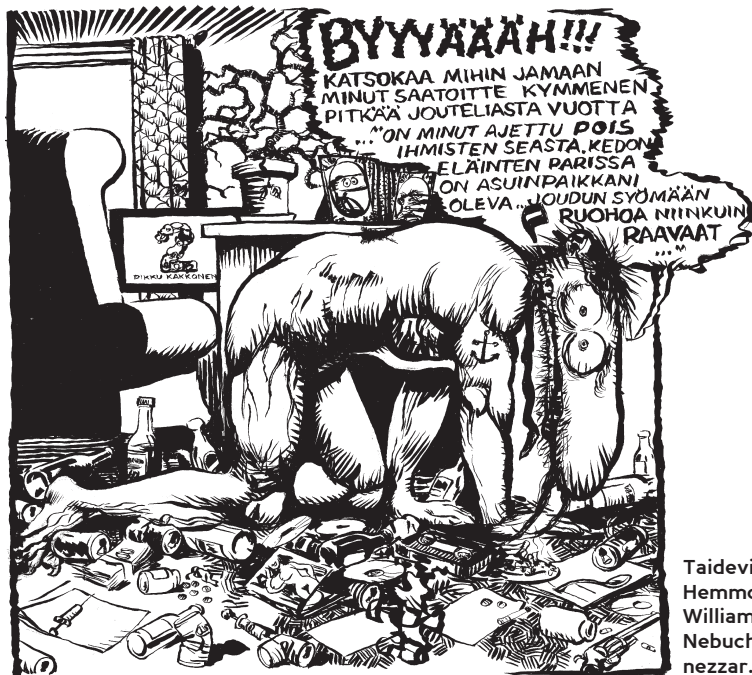
”Omalta kannaltani kokokysymykseen vaikutti se, että minä tekstin kaikki sarjamme isoja erikoiskirjaimia lukuun ottamatta. Aaneloselle on helpompi tekstittää tavallisen pöydän ääressä, piirustus-pöytätyöskentely ei minua ole koskaan innostanut. On myös helpompi tekstata pienempään kokoon, tekstiin saa siten paremman rytmityksen, kun kirjaimia ei tarvitse piirtää jokaista erikseen.”

Omissa koloissa

Seitsemännen ja kahdeksannen Paskiais-albumin ilmestymisväli ehti venähtää varsin pitkäksi. Vesa Koskela kertoo syyksi motivaation ja oman talouden heikkouden aiheuttamat hankaluudet.

”Muihin suomalaisiin sarjakuvantekijöihin emme ole ehtineet tutustua, aktiivisimpaan aikaan töitä oli niin hirveästi että alan tapahtumissa ja muissa tilaisuuksissa käyminen jäi. Paretskoin toki tapasimme useita kertoja.”

”Vuosien kuluessa oma kiinnostus sarjakuvien tekoon alkoi laskea, ja lopetimme Pahasikaankin tekemisen jo ennen kuin lehti lakkautettiin. Myös mainostoimistotyö väheni, lamavaihe iski päälle. Eräissäkin toimistossa oli ollut töissä 50

Taideviittailuja Hemmossa. William Blaken Nebuchadnezzar.

ihmistä, lopulta enää kymmenen, ja luonnollisesti kuvitustyöt olivat ensimmäinen asia mistä asiakkaat ryhtyivät säästämään. Meiltä menivät nekin hommat.”

”Oma talous heikkeni ja henkilökohtaisissa asioissa tapahtui muutoksia. Olin jo 1980- ja 1990-luvulla tehnyt satunnaisesti keikkatöitä, siivoushommia ja muuta, koska palkkioita ei tullut joka kuukausi. Mutta nyt oli tosissaan pakko miettiä mitä muuta ryhtyisin elääkseni tekemään. Niinpä menin tehdastöihin 2000-luvun alussa. Kolmeen vuoteen en tehnyt mitään sarjakuviin liittyvää, palkan tulo tilille säännöllisesti oli tarpeeksi ihmeellistä. Olin sentään yli kolmikymppinen kaveri, jolle moista ei koskaan aikaisemmin ollut tapahtunut”, Koskela toteaa hymyillen.

”Yhteys Ariinkin jäi vähälle, en tiennyt mitä hän tässä väliaikana teki. Olen kuitenkin aina tehnyt muistiinpanoja vihkoihin, ja jatkoin sitä edelleen mutta vain harrastuksen vuoksi, vailla sen kummempia suunnitelmia. Siihen asti-elle elämäntyylille tuli piste, tai ainakin puolipiste. Ari jatkoi mainostöitä muutamien vanhojen asiakkaitten kanssa, tosin harvakseltaan.”

”Paskiais kahdeksas –albumin jutuista osa on jo 1990-luvun lopulta ja edelleen aina vuoteen 2006 asti. Uuden albumin teko lähti siitä, kun ehdotin Arille, että hän tekisi nettiin Hemmo-sivut. Ari oli innostunut tietokoneista, tehnyt niillä kuvia ja yleensä kaikenlaista graafista työtä.”

”Jossain vaiheessa hän ryhtyi tosissaan tekemään sivustoja. Aloimme miettiä mitä aineistoa sinne tulisi, ja huomasimme että pikku juttuja oli kertynyt niin paljon että uuden albuminkin teko olisi mahdollista.

Kun edellinen albumi oli tehty vielä täysin perinteisesti tussilla paperille, Paskiais kahdeksas koottiin täysin tietokoneella. Ari skannasi kuvia ja käsitteli niitä, piirsi suoraan koneelle, minä kaivoin omat muistiinpano-arkistoni esiin.”

”Tulevaisuus on vielä avoinna, sillä jutuille pitää löytyä myös kysyntää. Jos tekee ihan harrastuspohjalta, tekemiseen pitää löytyä motivaatiota. Apurahojen hakemista tai muuta emme ole vielä miettineet, mutta aineistoa tehdä lisää löytyy toki. Kaikki on kiinni vastaanotosta”, Koskela tuumii.

Paskiainen-fanien osalta tulevaisuus näyttää lupaavalta, ja kenties uusikin polvi löytää AVE Koskelan anarkian, kun Hemmot alkavat ilmestyä uusintapainoksina ensi keväänä. Sarjan yhdeksäs albumi ilmestyy marraskuussa.

www.hemmopaskiainen.fi

AVE Koskelan albumit

Hemmo, Banana Press 1988.

Hemmo Paskiainen - Kyy, Banana Press 1989.

Hemmo Paskiainen III, Banana Press 1990.

Hemmo neljä, Banana Press 1991.

Hemmo Paskiainen nro. 5, Banana Press 1993.

Armas Paskiainen, Banana Press 1994.

Paskiainen, Banana Press 1995.

Paskiais kahdeksas, Zum Teufel 2007.

Hemmo Paskiainen osa 9, Zum Teufel 2008.

Enääpä päivänä
vähän ennen
maailmanloppua...

PASKIAISEN HAASTATTILU

OLEN TOIMITTAJA
TAKALISTO JA TEEN
HAASTATTELUA
PASKIAISISTA
VOISITTEKO KERTOA
ELÄMÄSTÄNNE
TEHÄN KUN OLETTE

OIKEIN
VARSINAINEN
PASKIAINEN!

NO
NÄIN
ON

ALOITETAAN AIVAN
ALUSTA ELI MILLAISTA
OLI SYNTYÄ
PASKIAISEKSI?

TOSI KAUHEETA
EI OLLU SIJAA MAJA-
TALOSSA, EI TALLISSA
HOTELLISTA TAI
MOTELLISTA PUHUMATTAKAAN,
EI OLLU MUUTA SIJAA
KU HANKI JA
KYLÄ RINKI

ENTÄ
LAP-
SUUS?

IHAN HIRVEETÄ EI OLLU
RUOKAA EI VAATTEITA,
EI KATTOA PÄÄN
PÄÄLLE, EI OLLU EDES
SEINIÄ SYÖTÄVÄKSI
PITI SYÖDÄ VAAN
HEINIÄ ---

MILLAISTA OLI
SITTEN NUORUUS?

TOSI KARSEETA,
KOKO AJAN RÖKKI
SOI KU KOKO AJAN
PITI VIILATA JA
HÖYLÄTÄ...
MOPoA NIMITTÄIN

ENTÄS
KESKI-
IKÄ?

IHAN KAAMEETA
JOS EI JUOKSE
RAHAN PERÄSSÄ
NIIN JUOKSEE NAISTEN
PERÄSSÄ. JA KUN
JUOKSEE RAHAN
PERÄSSÄ, NIIN
NAISET JUOKSEE
PERÄSSÄ.

KUNNON PASKIAINEN EI HORJU, EI HEILU, EI KADU, EIKÄ KOMPASTU. OIKEA PASKIAINEN PLÄ PLÄ PLÄ PLÄ

